

Władysława Szulakiewicz

ORCID: 0000-0001-8614-2955

Akademia Ignatianum w Krakowie

Pamiętając o polskich historykach wychowania

Remembering Polish Historians of Education

Profesorowi Karolowi Poznańskiemu w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2021, ss. 88

Pamięć i jej nośniki są przedmiotem zainteresowania przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych. Powstające zaś publikacje pisane z perspektywy pamięci są często wyrazem stosunku środowiska wobec dokonań twórców i reprezentantów danej dyscypliny¹. Trzeba stwierdzić, że pamięć, pamiętanie, zapominanie są nieustannie obecne w życiu każdego człowieka. Pamięć i zapominanie towarzyszy naszej edukacji, działalności naukowej i w ogóle życiu. Dlatego w literaturze napotykamy bogactwo klasyfikacji, którym podlega kategoria pamięci. Można dla przykładu podać m.in. następujące rozróżnienia: pamięć społeczna (Golka 2009), pamięć autobiograficzna i zbiorowa (Maruszewski 2029), pamięć historyczna, indywidualna i in. (Saryusz-Wolska, Traba 2014). Ważnych

1 Przykładem publikacji w tym zakresie są m.in. następujące prace: Kula 2002, 2004; Golka 2009; Maruszewski 2005, 2019; Roszak 2013; Szacka 2006 i in.

SPI Vol. 25, 2022/2
e-ISSN 2450-5366

Reviews

Recenzje

rozdzieleniu form pamięci dokonuje Marian Golka, biorąc pod uwagę różne kryteria, w tym m.in. nośniki, stopień emocjonalnego zaangażowania uczestników czy zbiorowości, udział w zapamiętywaniu grup społecznych. Mając na względzie te kryteria, wymienia m.in.: pamięć aktualną i pamięć potencjalną, pamięć uśpioną i aktywną, pamięć neutralną i pamięć-piętno, pamięć uniwersalną i pamięć lokalną, pamięć faktów i pamięć wartości, i wreszcie mówi o pamiętaniu i rozpamiętywaniu (Golka 2009: 32–34).

Recenzowana książka pt. *Profesorowi Karolowi Poznańskiemu w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin* jest przykładem publikacji, która także „opiera się” na pamięci jej autorów². Publikacja została poświęcona zasłużonemu dla rozwoju historii oświaty i wychowania oraz pedagogiki Profesorowi Karolowi Poznańskiemu. Wniósł on ogromny wkład w rozwój lubelskiej pedagogiki i warszawskiej, mowa głównie o Akademii Pedagogiki Specjalnej³. Pełnił funkcje dziekana, rektora, kierownika katedr. Wzbogacił znacząco dorobek polskiej historiografii edukacyjnej i ciągle powiększa swój własny dorobek, czego dowodem jest wydana ostatnio publikacja pt. *Obraz przemian w organizacji i działalności szkół Królestwa Polskiego w latach 1815–1867*, t. 3 (Warszawa 2021).

Omawiana publikacja dokumentuje poglądy osób uczących się pod kierunkiem Jubilata, współpracujących z nim w różnych instytucjach, będących pod jego opieką naukową. Są to osoby, które spotkały na swej drodze naukowe Profesora Karola Poznańskiego i dają dowód tego, jakim był mistrzem, opiekunem, współpracownikiem. Na zbiór składa się dwanaście szkiców różnych autorów.

Swoją drogę naukową z Profesorem Poznańskim wspominają m.in.: Anna Boguszewska, Adam Winiarz, Iwona Czarnecka, Jacek Kulbaka. Z wypowiedzi tych wyłania się obraz mistrza i oddanego opiekuna naukowego. Anna Boguszewska, dzisiaj profesor UMCS,

- 2 Omawiana publikacja powstała z inicjatywy prof. Hanny Markiewicz, kierownik Katedry Historii Wychowania. Pani profesor w rozmowie ze mną w związku ze zbliżającymi się urodzinami Profesora zastanawiała się w jaki sposób je uczcić, zważywszy na trudne warunki pandemii. Wówczas ustaliłyśmy, że sensowne będzie wydanie tzw. „jednodniówki”. Piszę o tym dlatego, gdyż w książce nie ma o tym żadnej wzmianki.
- 3 Więcej na temat Profesora Karola Poznańskiego m.in. w opracowaniach: Hanny Markiewicz (2011), Władysławy Szulakiewicz (2021) i Adama Winiarza (2011).

tytułując pięknie swoje wspomnienie („Dziękuję Panu Profesorowi”) z czasów uczestnictwa w seminariach, w okresie lubelskim Profesora, napisała: „Uczestnicy seminarium mogą być wdzięczni za autentyczność zachowania Profesora, jego łagodność, równowagę dającą oparcie i wielką umiejętność krzewienia wiedzy historycznej; pozwalało to na najistotniejszą relację w stosunku do Mistrza, naszego autorytetu – zaufania” (s. 13). Podobne cechy swego mistrza wymienił Adam Winiarz, także samodzielny pracownik naukowy, który nazywając Profesora swym mistrzem, przyznaje, że odegrał on dużą rolę w jego życiu i drodze naukowej. Z kolei doktor Iwona Czarnecka do tych opinii dodała: „Pan Profesor posiada niezwykłą umiejętność opowiadania, snucia wspomnień, ożywiania słowem wydarzeń, o których można słuchać godzinami, czując niedosyt, kiedy opowieść się kończy” (s. 19).

Natomiast lata współpracy i przyjaźni zostały uwiecznione w wypowiedziach m.in. profesorów: Hanny Markiewicz, Ludwika Malinowskiego, Kazimierza Pospiszyla. Hanna Markiewicz, która objęła po Karolu Poznańskim katedrę, wspominając współpracę, nawiązała także do wątku opieki naukowej, stwierdzając: „Profesor zawsze stara się podkreślić dobre strony naszych poczynań naukowych. Jest życzliwy, ale i wymagający. Nie podcina skrzydeł kolegom i koleżankom, ale uczciwie wskazuje na błędy, w sposób kulturalny, życzliwy i ciepły. Jest niewyobrażalnie obowiązkowy. Uważnie czyta nasze teksty, wskazuje na konieczne poprawki i ewentualne braki, podsuwając niezbędną literaturę” (s. 51). Wiele ciepłych słów dotyczących współpracy z Jubilatem znajdziemy we wspomnieniu profesora Kazimierza Pośpiszyla. Przytaczając fakty mówiące o współpracy i w Lublinie, i w Warszawie, wplatał w swą wypowiedź myśli charakteryzujące go jako człowieka. Zaświadczał tym samym o „wielkości i niezłomności” charakteru Profesora, tak w życiu naukowym, jak i prywatnym. Trzeba jednak mieć świadomość, że te dwa obszary (współpracy i opieki naukowej) trudno jednak oddzielić od siebie, gdyż Profesor wspierał naukowo także osoby, które nie przygotowywały pod jego kierunkiem rozpraw doktorskich, ale których publikacje jedynie recenzował czy też opiniował ich dorobek naukowy w przewodach awansowych.

Te krótkie przyczynki rzucają światło na udział Profesora Karola Poznańskiego w tworzenie środowiska historyków wychowania w dwóch miastach uniwersyteckich, tj. w Lublinie i Warszawie w szczególności, ale i w innych ośrodkach w Polsce. Wyrażało się

to też (poza wspomnianą działalnością recenzencką) w kontaktach naukowych tworzonych i rozwijanych m.in. poprzez uczestnictwo w konferencjach i seminariach. Podziwialiśmy Profesora jako organizatora i referenta wielu spotkań naukowych. Można powiedzieć, że omawiana książka przedstawia obraz Profesora Poznańskiego „w życiu i w nauce”.

Publikacja wzbogaca listę wydawnictw jubileuszowych, poświęconych historykom wychowania, publikowanych z okazji jubileuszy i rocznic pracowników naukowych. Można w tym miejscu dla przykładu tylko wymienić prace poświęcone kilku historykom wychowania: Janowi Dobrzańskiemu (*Jan Dobrzański. Profesor, Mistrz, Przyjaciel*, red. K. Przybyłko, Lublin 2001), Stefanowi Wołoszynowi (*Pedagogiczne wędrówki przez wieki i zagadnienia. Studia i szkice*, red. Z. Żukowska, Toruń 1998), Józefowi Miąso (*Historia, społeczeństwo, wychowanie. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Miąso*, red. K. Bartnicka Pułtusk–Warszawa 2004), Czesławowi Majorkowi (*W służbie szkole i nauki. Księga poświęcona Profesorowi Czesławowi Majorkowi*, red. Z. Ruta, A. Ślęczka, Kraków 2003) oraz Karolowi Poznańskiemu (*W kręgu oświaty szkolnictwa i nauki. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Karolowi Poznańskiemu*, red. A. Winiarz, Lublin 2011).

Na opiniowaną publikację można spojrzeć z perspektywy wspomnianych na początku rodzajów pamięci. Mamy tu bowiem do czynienia z sytuacją, w której autorzy tego zbioru wypowiedzi przechodzą od pamięci indywidualnej, tej autobiograficznej, snując wspomnienia o sobie i swym życiu naukowym, do pamięci zbiorowej, tworząc tym samym obraz środowiska naukowego. Analiza wszystkich tekstów pozwala jednak wyróżnić jeszcze inne formy pamięci (za Marianem Golką) – pamięć faktów i pamięć wartości, ale możemy też mówić o pamiętaniu i rozpamiętywaniu życia Jubilata i życia każdego autora wypowiedzi zawartych w tymże zbiorze.

Bibliografia

- Bartnicka K. (red.). (2004). *Historia, społeczeństwo, wychowanie. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Miąso*, Pułtusk–Warszawa: Wyższa Szkoła Humanistyczna im. A. Gieyszтора; Instytut Historii Nauki PAN.

- Golka M. (2009). *Pamięć społeczna i jej implanty*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kula M. (2002). *Nośniki pamięci historycznej*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- Kula M. (2004). *Między przyszłością a przeszłością. O pamięci, zapomnianiu i przewidywaniu*, Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
- Markiewicz H. (2011). *Profesor Karol Poznański. Życie i działalność naukowa*, [w:] A. Winiarz (red.), *W kręgu oświaty, szkolnictwa i nauki. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Karolowi Poznańskiemu*, Lublin: Wydawnictwo I-F Drukarnia Bogusława Karzyńska-Woźniak, s. 21–25.
- Maruszewski T. (2005). *Pamięć autobiograficzna*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Maruszewski T. (2019). *Gdzie podziewa się nasza pamięć. Od pamięci autobiograficznej do pamięci zbiorowej*, Sopot: Smak Słowa.
- Poznański K. (2021). *Obraz przemian w organizacji i działalności szkół Królestwa Polskiego w latach 1815–1867*, t. 3, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Profesorowi Karolowi Poznańskiemu w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin* (2021). Opracowanie zbiorowe, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Przybyłko K. (red.) (2001). *Jan Dobrzański. Profesor, Mistrz, Przyjaciel*, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Roszak P. (2013). *U źródeł pamięci: o zapomnianiu w historii, teologii, literaturze*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Ruta Z., Ślęczka R. (red.) (2003). *W służbie szkoły i nauki. Księga poświęcona Profesorowi Czesławowi Majorkowi*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie.
- Saryusz-Wolska M., Traba R. (red.) (2014). *Modi memorandi. Leksykon kultury pamięci*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Szacka B. (2006). *Czas przeszły, pamięć, mit*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Szulakiewicz W. (2021). *Człowiek uniwersytetu – przyczynek do biografii naukowej Profesora Karola Poznańskiego (w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin)*, „Studia Paedagogica Ignatiana”, t. 24, nr 2, s. 107–130.
- Winiarz A. (2011). *Profesor Karol Poznański – organizator i pierwszy dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, [w:] A. Winiarz (red.), *W kręgu oświaty, szkolnictwa i nauki. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Karolowi Poznańskiemu*, Lublin: I-F Drukarnia Bogusława Karzyńska-Woźniak, s. 27–37.
- Winiarz A. (red.) (2011). *W kręgu oświaty, szkolnictwa i nauki. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Karolowi Poznańskiemu*, Lublin: I-F Drukarnia Bogusława Karzyńska-Woźniak.
- Żukowska Z. (red.) (1998). *Pedagogiczne wędrówki przez wieki i zagadnienia. Studia i szkice*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz
Akademia Ignatianum w Krakowie
Instytut Nauk o Wychowaniu
e-mail: wladyslawa.szulakiewicz@ignatianum.edu.pl